

ВИДАТНИЙ ВЧЕНИЙ, ПЕДАГОГ, ПСИХОЛОГ

(До 120-річчя від дня народження З.С Гжицького)

Талановитий вчений Степан Зенонович Гжицький, ім'я якого носить наш університет, появився на світ 14 січня 1900 року в селі Островець Тернопільської області в родині вчителя. Після закінчення народної школи поступив до Цісарсько-Королівської Гімназії Франца Йосифа в Тернополі. У зв'язку з подіями, які відбувались під час Першої світової війни, навчання було перервано і тільки у 1920 році хлопець екстерном закінчив гімназію. В цьому ж році він вступає до Таємного університету у місті Львові на правничий факультет. Тут навчається до 1923 року. Зважаючи на події та подальшу долю Таємного університету, Степан Зенонович продовжує навчання у Львівській академії ветеринарної медицини. Тут на талановитого студента звертає увагу професор Вацлав Морачевський. В 1927 році студентові третього курсу професор пропонує посаду заступника асистента кафедри лікарської хімії і загальної патології. Після закінчення академії у 1929 році С.Гжицький стає старшим асистентом кафедри загальної патології і фізіологічної хімії. У 1931 році захищає докторську дисертацію. Згодом продовжує працювати над своєю науковою роботою, тому отримує відрядження до Берліна в інститут Біохімії, де проводились найвагоміші дослідження з обміну речовин. Там виконує декілька оригінальних експериментальних робіт, опублікованих у авторитетних наукових журналах. У зв'язку з початком Другої світової війни, С.Гжицький повертається до Львова. В 1935 році стає завідувачем кафедри та викладає біохімію. У 1938 році доцент С.Гжицький отримує закордонне відрядження для виконання наукових досліджень з клінічної біохімії. З цієї галузі він вже був відомим у науковому світі. На той час вченому належало декілька зовсім нових досягнень з дослідження ділянок обміну речовин, порушених при м'язовому паралічі. С.Гжицький пропонує високоефективне лікування захворювання шляхом введення інсуліну.

З приходом радянської влади С. З. Гжицький був затверджений доктором біологічних наук, професором, завідувачем кафедри органічної і біологічної хімії Львівського ветеринарного інституту, так перейменували академію. Під час німецької окупації був призначений керівником кафедри загальної патології та фізіологічної хімії. В 1942 році С.Гжицького обрано дійсним членом Наукового товариства імені Т.Шевченка у Львові. В 1944 році, перед повторним захопленням Львова радянськими військами, родина Гжицьких вирішує емігрувати. Дружина з сином виїхали до Польщі.

Залишившись у Львові, у складних умовах радянського режиму, з підозрами і недовірою до місцевого населення, під постійним наглядом спецслужб НКДБ, вчений переживає складні часи. Та, незважаючи на це, він продовжує роботу над підготовкою наукових кадрів з біохімії. Професором С.З. Гжицьким підготовлено 16 докторів і 54 кандидатів наук. В 1959 р. був обраний академіком Української академії сільськогосподарських наук, а у 1961р. став директором заснованого ним інституту біохімії і фізіології тварин. При заснуванні Українського біохімічного товариства став головою Львівського відділення Товариства, членом Центральної ради та віцепрезидентом Українського біохімічного товариства. Та не обійшлося без заздрості у відношенні до професора. В час відзначення 70-річного ювілею С.Гжицького, виконання пісень «Многая літа» та «Гаудеамус» виявилось злочином. Це стало приводом для широкого обговорення та засудження у партійних кругах.

14 серпня 1976 року С.З.Гжицький відійшов у вічність. Похований на Личаківському цвинтарі у Львові.

Часи змінювались і тільки у 1990 році, через 15 років після смерті професора С. Гжицького, при відзначенні 90-річчя від дня його народження, почалось справжнє вшанування заслуг вченого перед Українською наукою.

Наукові здобутки С.З.Гжицького та його школи – це ціла епоха у розвитку біохімії: його ідеї, теорії, концепції та відкриття значною мірою збагатили світову біохімію, розширили її горизонти, сприяли формуванню нової генерації біохіміків та спеціалістів в галузі тваринництва.

Усім своїм життям Степан Зенонович довів свою безмежну любов до України та людей. Він був чудовим психологом, наділений проникливим розумом, спостережливістю і тонким почуттям гумору. Це був справжній європеєць, надзвичайно культурна, бездоганно вихована людина. І все його життя – це приклад самовідданого служіння людству і науці.